

IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Lelkipásztor, 1989/4. sz.

Szentháromság ünnepe 2 Mózes 33,18-23

Az önmagát kegyelemben kijelentő szent Isten

Amiről az igeszakasz szól:

Ebben a néhány mondatban élénk tárul az, hogy mennyire kivételes módon közel volt Istenhez Mózes. Előzőleg az ÚR kegyelmét könyörögte ki a bálványimádás által Isten szövetségét megtörő Izrael számára. A népről ugyanis tragikus gyorsasággal kiderült, hogy nem tud a Sinai-szövetség követelményeinek megfelelni, és Isten joggal elpusztíthatná. Mózes a saját életét is kockára téve (2 Móz. 32,32) esedezett, tusakodott értük, hogy bocsánatot nyerjenek, – és az ÚR elfogadta közbenjárását. Az irgalmas, könyörülő isteni szeretet további hatalmas megnyilatkozása volt számára az, amikor arra a kérésére, hogy Isten maga vezesse őt Izráellel ezután is, ezt a választ kapja: „Megteszem ezt is..., mert megnyerted jóindulatomat, és név szerint ismerlek” (2Móz 33,17).

A kegyelem, amely felől bizonyosságot adott neki az ÚR, felbátorítja szíve ama vágyának föltárására, hogy szeretne még többet megtapasztalni Istenből. Teljességében szeretné meglátni, egészen leplezetlenül, hogy kicsoda Jahve. Az ÚR válasza: amit kíván, azt ugyan nem kaphatja meg, de az ÚRral való kapcsolatnak, az Isten-közelségnek rendkívül csodálatos átélésében részesülhet.

A feleletből, amelyet Mózes kap, megérthetjük, hogy Isten dicsősége lényegében nem más, mint az Ő jósága. (Vö. 19.v. és 22.v.: „Elvonultatom előtted egész fenségemet”, és „amikor elvonul dicsőségem”.) Az a szó ugyanis, amit az új bibliafordítás „fenségem”-nek fordít, az eredeti szövegben tubi. A tub alapjelentése pedig: jóság, magában foglalva ezzel együtt a szépség és a tökéletesség tartalmakat is. Az igeszakasz szövegének összefüggésében egymással összekapcsolódó értelmet nyernek a jóság, az arc és a dicsőség szavak. Az ÚR kijelenti, hogy az Ő orcájának, dicsőségének, tökéletes jóságának közvetlen meglátása kibírhatatlan a földi ember számára: „nem vagy képes, nem bírod látni” (lo, tukai lire, ot). Ebben a testben, amely oly kimondhatatlanul sokszor a bűn eszköze volt, még a kegyelmet talált ember sem viselheti el Isten dicsőségének meglátását, hanem belepusztulna. Számunkra csak megemésztő lehetne közvetlenül megtapasztalni Isten istenségét, mivel „az Isten világosság, és nincs benne semmi sötétség” (1Jn 1,5).

Meghökkenőnek tűnhet, azonosnak érve Isten dicsőségét az Ő jóságával, hogy ezek szerint az ÚR jóságával való leplezetlen szembesülés iszonyatos lenne nekünk. De az ige rendkívül fontos mondanivalójának tartom ezt. Isten jósága ugyanis a teológia nyelvén másképp így fejezhető ki, hogy Ő „szent szeretet”. Le kell szögezni, hogy ahol az Ő szeretetéről úgy akarnak beszélni, hogy ezt kijátszák bűnt ítéző, kárhóztató szentségével szemben, ott meghamisítják az evangéliumot! Csak ha megértjük, hogy „a mi Istenünk emésztő tűz” (5Móz 4,24;

Zsid 12,29) – éppen tökéletes jóságában! –, akkor lesz csodálatossá az evangélium. Ez az evangélium pedig az, hogy a bűnös és esendő ember számára mégis „van hely” Istennél, és betakarva egészen a közelében lehetünk! „Van hely”, ahol az ÚR – közvetlenül kibírhatatlan – jósága kegyelemben nyilvánul meg ránk nézve! És Mózesnek oda lehetett állnia arra a helyre: „a köszikla hasadékába”...

A Mózesnek adott isteni kijelentésben rendkívül hangsúlyos ezzel együtt az is, hogy az ÚR kegyelme szabad kegyelem. Kegyelmevel szuverén módon, korlátlanul Ő maga rendelkezik. Senki nem tolakodhat oda, és nem követelődzhet. Isten annak adja kegyelmét, akinek akarja. Aki részesül benne, nem tulajdoníthatja ezt magának, csak az ÚR jóságát imádkozhatja és dicsőítheti érte. Ugyanakkor az is benne van ebben, a Jahve névnek isteni módon történő kihirdetésével összekapcsolt különleges kinyilatkoztatásban, hogy neki az a jellemzője, hogy kegyelmet gyakorol. „Kegyelmezek, akinek kegyelmezek, és irgalmazok, akinek irgalmazok” (19.v.): így tárja föl Mózes előtt az örökkévaló, változhatatlan ÚR, Jahve, hogy ki csoda Ő. Mózeset is szabadon, egyedül tulajdon jósága alapján részesíti abban a kegyelemben, hogy páratlan módon a közelébe vonja, és közben Ő maga rejtje el jósága dicsőségének pusztító hatása elől irgalmasan.

Az eddig elmondottak nyomán még egy további lényeges gondolat megértésére is kell jutnunk az ige alapján: ez pedig az, hogy Isten a kinyilatkoztatásában is elrejtőzködő marad (vö. Ézs 45,15), nem szolgáltatja ki magát az embernek! Kész magához vonni irgalmasan, de közben nem lehet olyan tudásunk fölé, ami valamiféle hatalmat jelentene számunkra fölötte. Tulajdonképpen ezt is mondja el azzal, hogy „megláthatsz hátulról” (23.v.). Csak dicsőségének átvonulását követően nézhetünk utána, azaz az URat csak munkáiból, vezetéseiből és igéiből ismerhetjük és „láthatjuk” meg. Természetesen, Mózesnek hozzánk képest egészen különleges módon lehetett ebben része.

További, újszövetségi összefüggések:

Isten dicsőségébe tehát földi embernek beletekintenie nem lehet, de Ő szava által kijelenti magát, akinek akarja, hogy így kegyelmében megismerhessük. Istennek ez az önmagát kijelentő szava pedig az idők teljességében páratlan módon belépett a földi világba: „Az Ige testté lett, itt élt közöttünk, és láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyellemmel és igazsággal” (Jn 1,14). Egy másik jánosi mondat is nagyon fontos, éppen igeszakaszunkkal összezsömölő tartalma miatt: „Istent soha senki sem látta: az egyszülött Isten, aki az Atya kebelén van, az jelentette ki Őt” (Jn 1,18). Ez utóbbi mondat egyébként különleges megvilágításba helyezi az ószövetségi kinyilatkoztatásokat, az ósatyák Istennel való találkozásait, valamint a Mózesnek és a prófétáknak adott isteni kijelentéseket is: ezek is a Fiú által történtek titokzatos módon! (Amint pl. Justinus Martyr is rámutatott a II. században arra, hogy Krisztus áll a „Jahve angyala” és hasonló kifejezési formák hátterében sok történetben. Vö. még Jn 12, 38-41!)

Jézus Krisztus által ismerhetjük meg Istent igazán az Ő irgalmában, és lehetünk elrejtve ítélő szentsége elől. Az Úr Jézus az a „hely” számunkra Istennél, akire az alapigénkben található „köszikla” és annak „hasadék” is utal! Ez az összekapcsolás nem allegorizálás, hanem az előképnek a teljes Szentírás összefüggéseiben történő felismerése. (Pál apostol sem allegorizál, hanem a lényegre ragadja meg, az Újszövetségre előremutató ószövetségi előképet, amikor ilyet ír pl.: „a lelki kösziklából ittak, amely velük ment. Az a köszikla pedig a Krisztus volt” – 1Kor 10,4.) Kedves énekek juthatnak itt eszünkbe, mint ez is: „Örök köszálra állva A

lelkem megpihen, Nyugszom Atyám házába, Jézus kegyelmiben" (427.é. 3.v.). Vagy egy másik, az énekeskönyvünkben nem szereplő, de sokak által ismert ének: „Aki értem megnyitál, Rejts el, ó, örök Kőszál” (Ref. 458.é.). Igen, Jézus Krisztus „az üdvösség kösziklája” (Zsolt 95,1 stb.).

Még egy fontos megjegyzés: Jézus Krisztusban is csak „hátról” láthatjuk az Istent. Ez mindenképp azt jelenti: a kereszttel, a kereszttel, a kereszttel felől!

Istennek ilyen megismerése és a vele való közösség Jézus Krisztusban pedig csakis a Szentlélek munkálkodása által történhet. A Szentlélek az, aki megdicsőíti és kijelenti személyes módon az Úr Jézust, Jézusban pedig az Atyát (vö. Jn 16, 13-15), –azoknak, akik „néki engednek” (ApCsel 5,32). Akiket Istennek Krisztusban kijelentett és Krisztusban elrejtő szabad kegyelme megragadhatott, akiket Ő a Szentlelke által ébresztett hitben magához kapcsolhatott és szeretetének, irgalmának hordozóivá, csatornáivá tehetett, azok alázattal, imádatlással és örömmel vallhatják meg: „Mi pedig nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk” (1 Kor 2,12).

Isten gyermekei, a Krisztusban kegyelmet talált bűnösök, a Szentlélek által újjászült és az isteni szent szeretetnek a szolgálatába állított hívők végül majd ott lehetnek, ahol beteljesül Mózesnek és mindnyájunknak a vágya. A mennyei Jeruzsálemről ezt olvashatjuk ugyanis: „az Isten és a Bárány királyi széke lesz benne: szolgálói imádják Őt, látni fogják az Ő arcát, és az Ő neve lesz a homlokukon” (Jel 22,3-4).

A mondanivaló összefoglalása az ünnepre tekintve:

Isten földi szolgálói közül az egyik legnagyobb, Mózes sem viselhette el az ÚR leplezetlen dicsőségének, jóságának meglátást. Most „hitben járunk, nem látásban” (2Kor 5,7). A hit azonban valódi közösség Jahvéval, a mindenség URával: elrejtve a kegyelem által Krisztusban, akire utaló előkép a „köszikla hasadéka”, és e kegyelem bizonyosságát, személyes kijelentését elnyerve a Szentlélek által. Az örök életben majd teljes lesz az a kapcsolat az ÚRRal, ami itt és most a Szentlélek által munkált, Krisztust elfogadó hitben kezdődhet el.

Lehetséges vázlat az igehirdetéshez:

Sokan mondják körülöttünk: „Hinnék az Istenben, ha látnám”. Mózes nem ez a hitetlenség vezérli abban, hogy látni szeretné Isten dicsőségét.

Egészen más van kérése mögött.

1) Mi szükölködünk Isten dicsősége nélkül (vö. Rm 3,23). Az ÚR ugyanis a vele való közvetlen közösségre, dicsőségének hordozására teremtette az embert. Isten dicsőségének meglátására azonban a bűn és következményei által meghatározott mivoltunkban alkalmatlanok vagyunk.

2) Isten mégis kész kegyelemben közel jönni hozzánk. a/ Kegyelme szabadon gyakorolja. b/ Abban mutatja meg, hogy elrejt Krisztusban, akire bűneink ítéletét háritotta. c/ Kijelenti nevét (=lényét) nekünk Szentlelke által.

3) Most csak „hátról”: műveiből, munkálkodásából, igéjéből, mindenképp pedig Jézus Krisztus kereszttel felől „láthatjuk”. Ha az Úr Jézust elfogadó személyes hit által kegyelmébe és szolgálatába vonhat, akkor azonban bizonyossággal teli élő reménységünk Istenünk közvetlen meglátása és imádása az örök életben.

Az igeszakasz korábbi feldolgozásai: D.Dr. Ottlyk Ernő, LP 1970/4. szám • Csizmazia Sándor, LP 1981/5. szám

Adámi László